

Ekspansja handlowa azjatyckich gigantów w Ameryce Łacińskiej

Wioletta Nowak*

Streszczenie: *Cel* – Przedstawienie skali i trendów w wymianie towarowej Chin i Indii z 21 krajami Ameryki Łacińskiej w latach 2000–2014.

Metodologia badania – Analiza statystyczna na podstawie danych UN Comtrade Database.

Wynik – Od początku XXI wieku obserwuje się wykładniczy wzrost handlu między azjatyckimi gigantami i Ameryką Łacińską. Chiny szybko zwiększają swój udział w rynkach krajów latynoamerykańskich. W latach 2012–2014 odnotowały nadwyżkę w bilansie handlowym z Ameryką Łacińską. Wartość wymiany Indii z Ameryką Łacińską jest znacznie niższa niż Chin, ale tempo wzrostu handlu z regionem wyższe. Indie są przede wszystkim importerem latynoamerykańskich dóbr. Zarówno Chiny, jak i Indie handlują z największymi gospodarkami regionu. Ekspansja handlowa azjatyckich gigantów osłabia pozycję USA i UE jako głównych partnerów Ameryki Łacińskiej. W latach 2012–2014 handel Chin i Indii z Ameryką Środkową i Południową przewyższał handel UE z regionem.

Oryginalność/wartość – Porównanie skali i dynamiki wymiany towarowej Chin i Indii z krajami latynoamerykańskimi. Odniesienie poziomu handlu azjatyckich gigantów z Ameryką Łacińską do handlu Stanów Zjednoczonych, Unii Europejskiej i Japonii z regionem.

Słowa kluczowe: handel dobrami, Chiny, Indie, gospodarki wschodzące, Ameryka Łacińska

Wprowadzenie

W XXI wieku Chiny i Indie znacząco zwiększyły handel dobrami z Ameryką Łacińską. Kraje latynoamerykańskie są nie tylko źródłem surowców naturalnych i żywności dla azjatyckich gigantów, ale także ważnym rynkiem zbytu. Chiny bardzo intensywnie łączą wymianę handlową z inwestycjami i pomocą rozwojową (Nowak, 2015), ponadto rozwijają relacje handlowe z krajami regionu w czasie wizyt na wysokim szczeblu i spotkań na szczytach. W porównaniu z Chinami, Indie o wiele mniej inwestują w Ameryce Łacińskiej, wysyłają do niej mniejszą pomoc rozwojową i mniej aktywnie rozwijają stosunki dyplomatyczne. W 2014 roku wartość wymiany towarowej Indii z 21 krajami Ameryki Łacińskiej była ponad pięć razy niższa niż Chin. Na uwagę zasługuje jednak wyższe niż chińskie tempo wzrostu handlu z regionem. Azjatyccy giganci systematycznie zmniejszają znaczenie Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej jako głównych partnerów handlowych Ameryki Łacińskiej.

* dr Wioletta Nowak, Uniwersytet Wrocławski, e-mail: wioletta.nowak@uwr.edu.pl.

Celem artykułu jest przedstawienie skali i trendów w wymianie towarowej Chin i Indii z 21 krajami latynoamerykańskimi w latach 2000–2014. Handel między stronami zbadano na podstawie danych UN Comtrade Database. Dokonano ponadto porównania poziomu handlu azjatyckich gigantów z poziomem handlu największych partnerów handlowych Ameryki Łacińskiej.

1. Rozwój stosunków handlowych między azjatyckimi gigantami i Ameryką Łacińską

Do lat 70. XX wieku wymiana handlowa między Chinami i krajami Ameryki Łacińskiej praktycznie nie istniała. Chińska Republika Ludowa (ChRL) nie była uznawana przez państwa latynoamerykańskie¹, a poza tym jej gospodarka znajdowała się w bardzo słabej kondycji. Ożywienie w stosunkach gospodarczych z Ameryką Łacińską nastąpiło po reformach rynkowych zainicjowanych przez Denga Xiaopinga w 1978 roku. Jednak do końca lat 90. wartość handlu między stronami była niska. Ekspansja wymiany towarowej nastąpiła w pierwszej dekadzie XXI wieku. Dynamiczny rozwój chińskiej gospodarki oraz rosnące zapotrzebowanie na surowce naturalne, żywność i nowe rynki zbytu, zmusiły Chiny do poszukiwania partnerów handlowych w Ameryce Łacińskiej (Nowak, 2014, s. 553).

Chiny nawiązały ścisłą współpracę gospodarczą z krajami latynoamerykańskimi, przy czym współpraca z Brazylią, Argentyną i Meksykiem ma charakter strategicznego partnerstwa (Łasak, 2015, s. 57). W 2005 roku podpisały umowę o wolnym handlu z Chile, a następnie z Peru (2009) i Kostaryką (2010) (<http://rtais.wto.org>). Premier Wen Jiabao podczas wizyty w Argentynie w 2012 roku zadeklarował gotowość Chin do rozpoczęcia negocjacji w sprawie umowy o wolnym handlu z MERCOSUR (Argentyna, Brazylia, Paragwaj, Urugwaj, Wenezuela). Poza tym, Chiny prowadzą rozmowy o wolnym handlu z Kolumbią (Yu, 2015, s. 1058), od 1994 roku mają status obserwatora w ALADI (Latynoamerykańskie Stowarzyszenie Integuracyjne), a od 2004 w OEA (Organizacja Państw Amerykańskich)². Uczestniczą także w Forum Azja Wschodnia–Ameryka Łacińska.

Chiny systematycznie rozwijają i wzmacniają relacje z krajami latynoamerykańskimi podczas spotkań zagranicznych. W latach 2001–2015 chińscy przywódcy (prezydent, wiceprezydent, premier) odbyli 12 wizyt do Ameryki Łacińskiej i na Karaiby. Odwiedzili Brazylię (7 wizyt), Chile (5), Kubę (5), Argentynę (4), Meksyk (4), Urugwaj (3), Wenezuelę (3), Kostarykę (2), Kolumbię (2), Peru (2), Jamajkę (1) oraz Trynidad i Tobago (1).

¹ ChRL zaczęła nawiązywać stosunki dyplomatyczne z państwami Ameryki Łacińskiej dopiero na początku lat 70. XX w. Kuba uznała Chiny w 1960 roku, jednak po rozłamie radziecko-chińskim przyłączyła się do bloku Związku Radzieckiego. Do końca lat 70. dwanaście z 33 krajów latynoamerykańskich nawiązało stosunki z ChRL.

² W 2016 r. do ALADI należało 13 krajów (Argentyna, Boliwia, Brazylia, Chile, Ekwador, Kolumbia, Kuba, Meksyk, Panama, Paragwaj, Peru, Urugwaj, Wenezuela) (<http://www.aladi.org>). Członkami OEA są wszystkie kraje Ameryki.

Pogłębieniu współpracy handlowej i gospodarczej z krajami Ameryki Łacińskiej służą także spotkania na szczytach. Od 2007, co roku odbywają się Szczyty Biznesowe Chiny–LAC (Ameryka Łacińska i Karaiby). Ponadto, w styczniu 2015 roku odbył się pierwszy szczyt Forum Chiny–CELAC (Wspólnota Państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów) w Pekinie. Uczestniczyli w nim przedstawiciele 20 państw Wspólnoty. Kolejny szczyt zaplanowano w 2018 roku w Chile.

Do lat 90. XX wieku Indie w zasadzie nie rozwijały współpracy handlowej i gospodarczej z krajami latynoamerykańskimi. Ameryka Łacińska nie znalazła się w kręgu zainteresowań Indii ze względu na dużą odległość dzielącą oba regiony, brak związków historycznych, kulturowych i językowych oraz znaczącej diaspory indyjskiej. Ponadto, w czasie zimnej wojny kraje latynoamerykańskie pozostawały w orbicie wpływów Stanów Zjednoczonych, a Indie Związku Radzieckiego. Indie należały do Wspólnoty Narodów i Ruchu Państw Niezaangażowanych, jednak największe kraje latynoamerykańskie nie były członkami tych organizacji³. Hindusi postrzegali kraje Ameryki Łacińskiej jako politycznie niestabilne, nękane zamachami stanu i nawiedzane przez trzęsienia ziemi. Z kolei Latynosom Indie kojarzyły się przede wszystkim z biedą i krwawymi konfliktami na tle religijnym i etnicznym (Heine, Viswanathan, 2011). Nawijaniu współpracy między stronami nie sprzyjał także powolny rozwój indyjskiej gospodarki w pierwszych dekadach po odzyskaniu niepodległości.

Ważnym wydarzeniem w stosunkach dyplomatycznych Indii z Ameryką Łacińską była wizyta Indiry Gandhi w ośmiu krajach latynoamerykańskich. W 1968 roku indyjska premier odwiedziła Brazylię, Urugwaj, Argentynę, Chile, Kolumbię, Wenezuelę, Trynidad i Tobago oraz Gujanę. Po tej wizycie nastąpiło ożywienie w relacjach Indii z Ameryką Łacińską, jednak wizyty bilateralne ograniczyły się do kilku krajów regionu. W latach 1948–1989 Indie utrzymywały kontakty przede wszystkim z Kubą (18 wizyt bilateralnych), Meksykiem (11), Nikaraguą (11), Peru (10), Brazylią (9), Argentyną (7) i Wenezuelą (7) (Ross, 2013, s. 30).

Na początku lat 90. rozpoczęto wdrażanie programu reform gospodarczych w Indii. W wyniku przeprowadzonych reform, zliberalizowana i otwarta gospodarka indyjska stała się jedną z najszybciej rozwijających się w świecie. Utrzymanie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego wymagało poszukiwania nowych źródeł energii i rynków zbytu. W 1997 roku Indie ogłosiły program *Focus: LAC*, którego celem było zwiększenie wymiany handlowej z Ameryką Łacińską i Karaibami, jednak znaczący wzrost handlu z bogatymi w surowce krajami latynoamerykańskimi nastąpił dopiero po nałożeniu w 2006 roku przez Stany Zjednoczone i Unię Europejską sankcji gospodarczych i finansowych na Iran, głównego dostawcę ropy naftowej do Indii.

Od połowy pierwszej dekady XXI wieku obserwuje się wzrost liczby wizyt indyjskich dostojników państwowych w Ameryce Łacińskiej. Indyjski premier Manmohan Singh odwiedził trzy razy Brazylię (2006, 2010, 2012), a także Kubę oraz Trynidad i Tobago w 2009

³ Kuba przystąpiła do Ruchu w 1961 r. Gujana, Jamajka oraz Trynidad i Tobago zostały państwami członkowskimi w 1970 r., a trzy lata później do Ruchu dołączyły Chile i Peru.

roku. Premier Narendra Modi był z wizytą w Brazylii w roku 2014, z kolei prezydent Pratibha Patil odwiedziła Brazylię, Chile i Meksyk w 2008 roku, a wiceprezydent Mohammad Hamid Ansari Kubę i Peru w 2013 (www.mea.gov.in/foreign-relations.htm).

Głównym partnerem Indii w Ameryce Łacińskiej jest Brazylia, z którą współpracują na forum IBSA (2003), BRICS (2006) i BASIC (2009)⁴. Oprócz rozwijania współpracy bilateralnej Indie uczestniczą także w południowoamerykańskich ugrupowaniach. Od 1991 roku mają status obserwatora w OEA, ponadto w 2003 roku uzyskały status obserwatora w CAN (Wspólnota Andyjska), a rok później w SICA (System Integracji Środkowoamerykańskiej)⁵.

W 2004 roku Indie podpisały preferencyjne porozumienie handlowe z MERCOSUR, a dwa lata później z Chile. Jednak do 2015 roku nie zawarły umowy o wolnym handlu z żadnym krajem Ameryki Łacińskiej.

2. Wymiana handlowa Chin i Indii z krajami Ameryki Łacińskiej w latach 2000–2014

Pod względem poziomu obrotów handlowych Ameryka Łacińska jest ważniejszym partnerem handlowym dla Chin niż Afryka. W 2000 roku handel Chin z 21 krajami latynoamerykańskimi stanowił 2,5% chińskiego handlu ogółem, natomiast w 2014 roku wskaźnik ten wzrósł do 5,9%⁶. W ciągu 15 lat wartość handlu bilateralnego między Chinami i regionem zwiększyła się ponad 21 razy, z 11,9 mld USD w 2000 roku do 255,7 mld USD w roku 2014. Po wybuchu globalnego kryzysu finansowego nastąpił jednorazowy spadek wymiany handlowej między stronami. W 2009 roku wartość bilateralnego handlu Chin z Ameryką Łacińską była niższa o 15% w porównaniu z rokiem 2008 (rys. 1).

Chiny handlują głównie z krajami Ameryki Południowej i Meksykiem⁷. W latach 2000–2014 wymiana handlowa Państwa Środka z Ameryką Południową stanowiła 75,4% chińskiej wymiany z regionem. Udział chińsko-meksykańskiego handlu towarami w handlu Chin z Ameryką Łacińską wyniósł 15,2%. Natomiast pozostałe 9,4% stanowił handel z Ameryką Środkową.

Od 2008 roku wartość handlu bilateralnego między Chinami i krajami Ameryki Środkowej oraz Południowej systematycznie zbliżała się do wartości wymiany UE z obu Amerykami. W 2014 roku Państwo Środka było drugim partnerem handlowym zarówno Ameryki Południowej, jak i Środkowej. Unia Europejska pozostała drugim partnerem handlowym

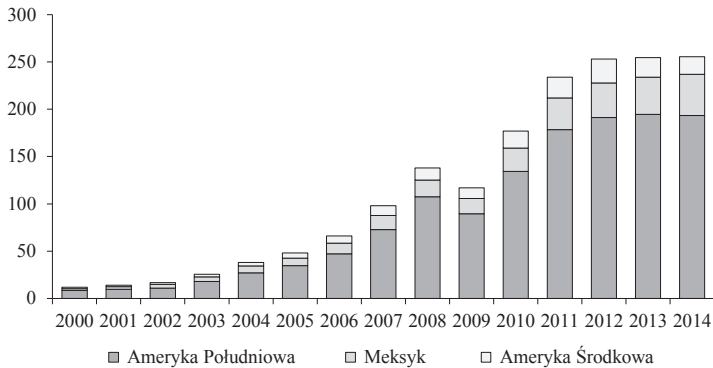
⁴ IBSA (Indie, Brazylia, Republika Południowej Afryki), BRICS (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny, RPA), BASIC (Brazylia, RPA, Indie, Chiny).

⁵ Państwami członkowskimi CAN są: Boliwia, Ekwador, Kolumbia i Peru. Do SICA należą: Belize, Dominikana, Gwatemala, Honduras, Kostaryka, Nikaragua, Panama i Salvador.

⁶ W 2014 roku wartość wymiany handlowej między Chinami i 54 krajami afrykańskimi stanowiła 5,2% chińskiego handlu ogółem (obliczenia własne na podstawie danych UN Comtrade Database).

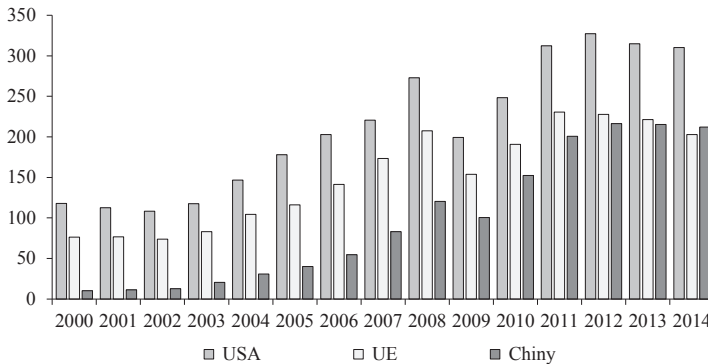
⁷ W grupie krajów Ameryki Łacińskiej wyodrębniono: Meksyk, 7 krajów Ameryki Środkowej (Belize, Gwatemala, Honduras, Kostaryka, Nikaragua, Panama, Salvador) i 13 krajów Ameryki Południowej (Argentyna, Boliwia, Brazylia, Chile, Ekwador, Gujana, Kolumbia, Paragwaj, Peru, Surinam, Trynidad i Tobago, Urugwaj, Wenezuela).

Ameryki Łacińskiej ze względu na wyższe obroty handlowe z Meksykiem. W 2014 roku wartość wymiany handlowej UE z Ameryką Łacińską przewyższała wymianę Chin z regionem jedynie o 7,2 mld USD. Po wybuchu kryzysu finansowego zmalała także przewaga Stanów Zjednoczonych nad Chinami w handlu bilateralnym z Ameryką Środkową i Południową⁸ (rys. 2).

Rysunek 1. Handel bilateralny Chin z Ameryką Łacińską w latach 2000–2014 (mld USD, ceny bieżące)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

Rysunek 2. Handel bilateralny USA, UE i Chin z Ameryką Środkową i Południową w latach 2000–2014 (mld USD, ceny bieżące)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

⁸ Stany Zjednoczone pozostają niekwestionowanym liderem w handlu z Ameryką Łacińską, ze względu na dużą wymianę towarową z Meksykiem (około 60% handlu z Ameryką Łacińską). W latach 2003–2014, z wyjątkiem 2009 roku, przewaga bezwzględna USA nad Chinami w handlu z Meksykiem, a tym samym z Ameryką Łacińską, stopniowo powiększała się.

Zmniejszenie różnic w wartości handlu bilateralnego Chin z Ameryką Łacińską w porównaniu z UE oraz w handlu z Ameryką Środkową i Południową w stosunku do USA było możliwe dzięki wysokim stopom wzrostu chińskiego handlu. W latach 2000–2014 przeciętne roczne tempo wzrostu handlu dobrami między Chinami i Ameryką Łacińską wynosiło około 23%. Najszybciej rosła wymiana handlowa Chin z Meksykiem i Ameryką Południową (tab. 1).

Tabela 1

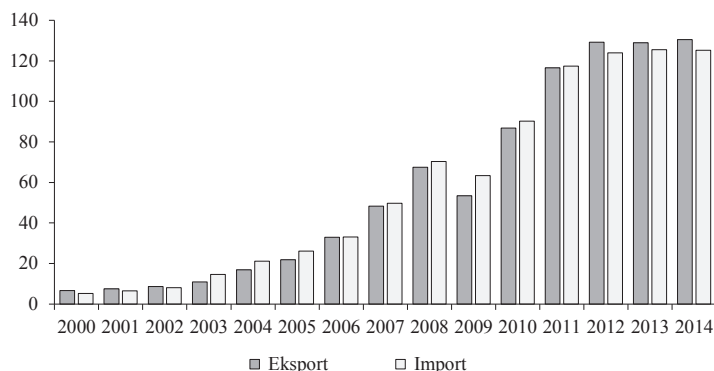
Przeciętna roczna stopa wzrostu handlu Chin i Indii z krajami Ameryki Łacińskiej w latach 2000–2014 (%)

Partner handlowy krajów azjatyckich	Chiny		Indie			
	eksport	import	handel bilateralny	eksport	import	handel bilateralny
Ameryka Łacińska	22,0	23,5	22,7	21,3	28,4	25,4
Ameryka Południowa	23,3	23,2	23,2	22,3	28,3	26,1
Ameryka Środkowa	15,4	45,2	17,5	15,5	31,8	17,5
Meksyk	23,7	23,2	23,5	20,3	28,5	23,7

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

W latach 2000–2014 chiński eksport do Ameryki Łacińskiej wzrósł z 6,6 mld USD do 130,4 mld USD, a import zwiększył się z 5,3 mld USD do 125,2 mld USD. Od 2007 roku eksport chińskich towarów do Ameryki Środkowej przewyższa unijny, a od roku 2012 Chiny więcej importują z Ameryki Południowej niż UE.

W ciągu 15 badanych lat bilans handlowy Chin z Ameryką Łacińską był zasadniczo zrównoważony. Chiński import przewyższył eksport do krajów regionu o około 14 mld USD. W ostatnich latach Chiny zaczęły odnotowywać nadwyżkę w bilansie handlowym z Ameryką Łacińską (rys. 3).

Rysunek 3. Handel Chin z Ameryką Łacińską w latach 2000–2014 (mld USD, ceny bieżące)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

W latach 2003–2014 Chiny wykazywały deficyt handlowy w wymianie z sześcioma krajami latynoamerykańskimi (Argentyna⁹, Brazylia, Chile, Kostaryka, Peru, Wenezuela). Pozostałych 15 krajów Ameryki Łacińskiej stanowiło głównie rynek zbytu dla chińskich towarów.

Chiny handlują przede wszystkim z największymi gospodarkami w regionie (tab. 2). W ciągu badanych 15 lat ponad 76% chińskich dóbr trafiło na rynki pięciu krajów latynoamerykańskich, a około 84% dóbr Chiny sprowadziły z pięciu krajów regionu.

Tabela 2

Główni partnerzy handlowi Chin w Ameryce Łacińskiej w latach 2000–2014
(mld USD, ceny bieżące)

Eksport dóbr		Import dóbr		Handel bilateralny	
partner	wartość	partner	wartość	partner	wartość
Brazylia	226,9	Brazylia	369,6	Brazylia	596,5
Meksyk	197,1	Chile	156,0	Meksyk	265,7
Panama	96,7	Wenezuela	76,9	Chile	239,9
Chile	83,9	Meksyk	68,7	Argentyna	124,9
Argentyna	57,0	Argentyna	67,9	Wenezuela	121,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

W 2014 roku do swoich głównych partnerów handlowych Chiny eksportowały przede wszystkim sprzęt elektroniczny, maszyny i urządzenia, a także obuwie i odzież. W eksporcie do Argentyny dominowały pojazdy mechaniczne, a do Panamy statki. Z Ameryki Łacińskiej Chiny importowały głównie surowce: ropę naftową (Wenezuela, Brazylia), rudy miedzi (Chile, Meksyk) i żelaza (Brazylia) oraz soję i olej sojowy (Argentyna, Brazylia). Meksyk w pierwszej kolejności był dostawcą samochodów osobowych i układów scalonych.

Chiny mają znacznie korzystniejszą strukturę eksportu niż jej latynoamerykańscy partnerzy. Sukcesywnie zwiększają eksport produktów zaawansowanych technologicznie do Ameryki Łacińskiej, z kolei kraje regionu eksportują do Chin głównie produkty o niskiej wartości dodanej: surowce mineralne i żywność.

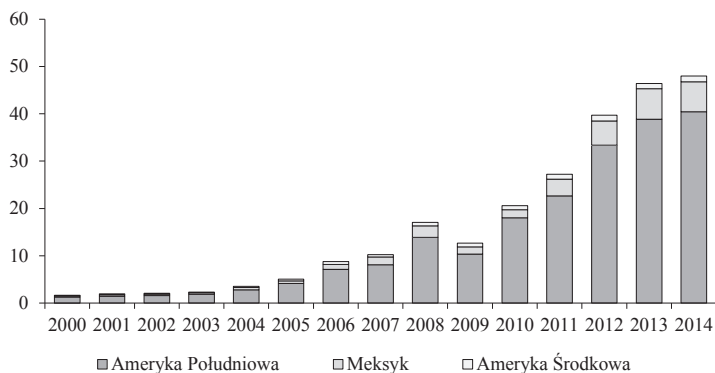
Znaczenie Chin jako partnera handlowego dla krajów Ameryki Łacińskiej wzrosło po wybuchu globalnego kryzysu finansowego. W latach 2000–2008 Chiny eksportowały więcej dóbr niż Unia Europejska do Panamy i Paragwaju. Natomiast chiński eksport przewyższał amerykański jedynie w przypadku Panamy. Wszystkie badane kraje latynoamerykańskie eksportowały swoje dobra w pierwszej kolejności do USA lub UE. W latach 2009–2014 Chiny wyeksportowały więcej dóbr niż Unia Europejska do ośmiu krajów regionu (Panama, Peru, Chile, Paragwaj, Gwatemala, Nikaragua, Urugwaj, Honduras), a sprowadziły więcej z pięciu (Chile, Wenezuela, Brazylia, Peru, Urugwaj). Ponadto, stały się ważniejszym niż

⁹ W latach 2011–2014 saldo bilansu handlowego Chin z Argentyną było dodatnie.

Stany Zjednoczone rynkiem zbytu dla Brazylii, Chile, Argentyny, Urugwaju i Peru. Amerykański eksport był niższy od chińskiego w przypadku Panamy i Urugwaju.

Wymiana handlowa Chin z Ameryką Łacińską przynosi korzyści obu stronom. Chiny zapewniły sobie dostęp do surowców naturalnych i żywności oraz zdobyły nowe rynki zbytu. W 2014 roku miały 25,3% udziału w paragwajskim rynku dóbr, 21,2% w peruwiańskim, 20,9% w chilijskim, 18,5% w urugwajskim, 18,4% w kolumbijskim, 17,3% w boliwijskim, 17,0% w wenezuelskim, 16,7% w ekwadorskim, 16,6% w meksykańskim, 16,4% w argentyńskim, 16,3% w brazylijskim i 14,9% w nikaraguańskim. Krajom latynoamerykańskim współpraca handlowa z Chinami umożliwiła szybki wzrost eksportu. W 2014 roku Państwo Środka było największym rynkiem zbytu dla Chile (24,6% chilijskiego eksportu), Peru (18,3%) i Brazylii (18,0%), drugim odbiorcą dla Kolumbii (10,5%) i Argentyny (6,5%) oraz trzecim dla Urugwaju (13,3%) i Panamy (8,5%) (UN Comtrade Database).

Poziom wymiany handlowej Indii z Ameryką Łacińską jest znacznie niższy niż Chin. Jednak przeciętna roczna stopa wzrostu handlu Indii z regionem jest wyższa niż Państwa Środka (tab. 1). W latach 2000–2014 wartość handlu bilateralnego Indii z Ameryką Łacińską wzrosła 30 razy, z 1,6 mld USD do 48,0 mld USD. Podobnie jak w przypadku Chin, po wybuchu światowego kryzysu finansowego nastąpiło jednorazowe obniżenie wymiany handlowej między stronami. W 2009 roku wartość bilateralnego handlu między Indiami i 21 krajami latynoamerykańskimi zmniejszyła się o 26% w stosunku do roku 2008 (rys. 4).

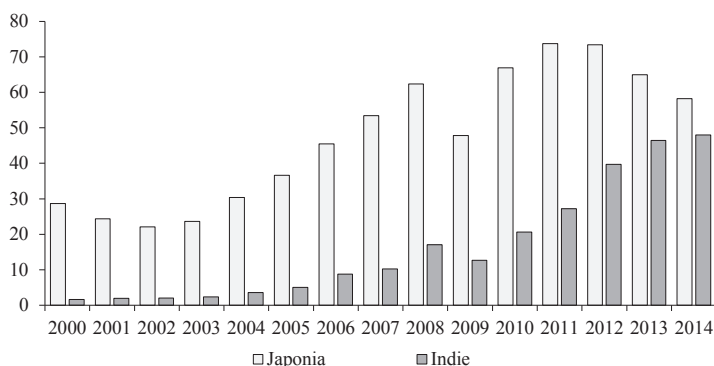

Rysunek 4. Handel bilateralny Indii z Ameryką Łacińską w latach 2000–2014 (mld USD, ceny bieżące)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

Indie, podobnie jak Chiny, handlują głównie z Ameryką Południową i Meksykiem. W ciągu badanych 15 lat wymiana handlowa Indii z Ameryką Południową stanowiła 83,3% indyjskiej wymiany z regionem. Natomiast 13% stanowił handel z Meksykiem, a tylko 3,7% z Ameryką Środkową.

Drugim, po Chinach, azjatyckim partnerem handlowym Ameryki Łacińskiej jest Japonia. Jednak w latach 2012–2014 znacznie zmniejszyły się różnice w poziomie obrotów handlowych Indii i Japonii z regionem (rys. 5). W 2014 roku handel bilateralny Japonii z Ameryką Łacińską przewyższał handel Indii o 10,2 mld USD. Japonia miała przewagę nad Indiami w handlu z Meksykiem (8,5 mld USD) i Ameryką Środkową (7,4 mld USD). Natomiast indyjskie obroty handlowe z Ameryką Południową były wyższe od japońskich o 5,7 mld USD¹⁰.

Rysunek 5. Handel bilateralny Japonii i Indii z Ameryką Łacińską w latach 2000–2014 (mld USD, ceny bieżące)

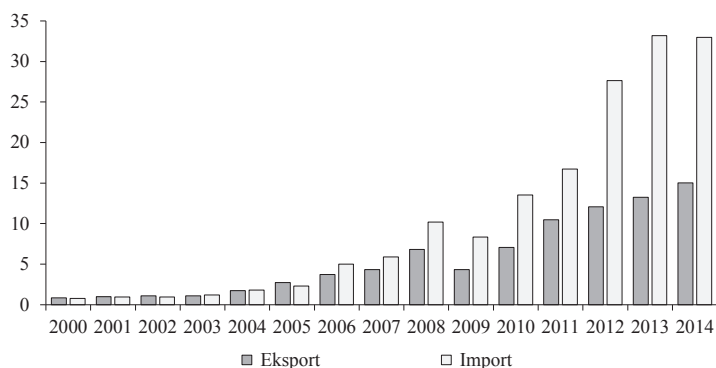
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

Ameryka Łacińska staje się coraz ważniejszym partnerem handlowym dla Indii. W 2000 roku handel Indii z 21 krajami latynoamerykańskimi stanowił 1,7% indyjskiego handlu ogółem, a czternaście lat później wskaźnik ten wzrósł do 6,2%. Region jest głównie źródłem surowców dla Indii. W 2014 roku 7,2% indyjskiego importu pochodziło z Ameryki Łacińskiej¹¹, natomiast Indie wyeksportowały do krajów latynoamerykańskich 4,7% swoich dóbr.

Bilans handlowy Indii z Ameryką Łacińską jest bardzo nie zrównoważony. Indie są przede wszystkim importerem latynoamerykańskich dóbr. W latach 2000–2014 przeciętne roczne tempo wzrostu indyjskiego importu było ponad siedem punktów procentowych wyższe niż eksportu (tab. 1). Indyjski eksport do Ameryki Łacińskiej wzrósł z 0,8 mld USD w 2000 roku do 15,0 mld USD w 2014 roku, a import zwiększył się z 0,8 mld USD do 33,0 mld USD (rys. 6).

¹⁰ W 2014 r. eksport obu krajów azjatyckich do Ameryki Południowej był porównywalny, tzn. około 11,2 mld USD. Źródłem przewagi Indii nad Japonią w handlu z regionem był import. Indie wydały na latynoamerykańskie dobra 5,7 mld USD więcej niż Japonia.

¹¹ Na uwagę zasługuje fakt, że w 2014 r. indyjski import z Afryki stanowił 8,8% importu Indii ogółem. Afryka jest ważniejszym partnerem handlowym dla Indii niż Ameryka Łacińska (9,6% indyjskiego handlu ogółem w 2014 r.).

Rysunek 6. Handel Indii z Ameryką Łacińską w latach 2000–2014 (mld USD, ceny bieżące)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

Przyczyną nierównoważenia indyjskiego bilansu handlowego jest duże ujemne saldo Indii w wymianie z Wenezuelą, Chile, Argentyną i Meksykiem. Głównymi partnerami handlowymi Indii są największe gospodarki w regionie. W latach 2000–2014 Indie wyeksportowały ponad 80% swoich dóbr do pięciu krajów latynoamerykańskich. Z pięciu krajów regionu sprowadziły aż 86,4% dóbr (tab. 3).

Tabela 3

Główni partnerzy handlowi Indii w Ameryce Łacińskiej w latach 2000–2014 (mld USD, ceny bieżące)

Eksport dóbr		Import dóbr		Handel bilateralny	
partner	wartość	partner	wartość	partner	wartość
Brazylia	39,9	Wenezuela	58,3	Brazylia	69,9
Meksyk	12,8	Brazylia	30,3	Wenezuela	60,3
Kolumbia	7,4	Chile	19,5	Meksyk	32,0
Chile	4,6	Meksyk	19,2	Chile	24,1
Argentyna	4,3	Argentyna	12,3	Kolumbia	18,5

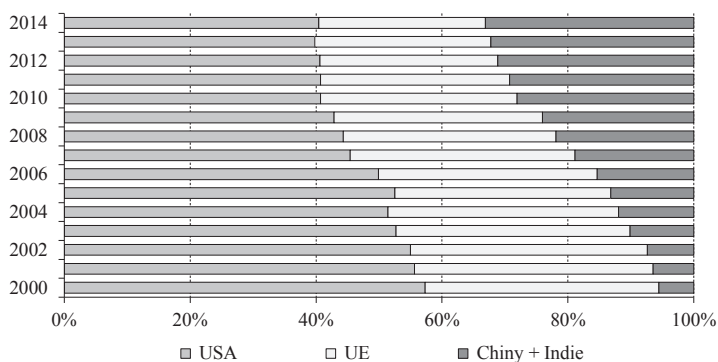
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

Kraje latynoamerykańskie są odbiorcami głównie indyjskich części do samochodów, artykułów farmaceutycznych i włókien syntetycznych, natomiast Indie sprowadzają z Ameryki Łacińskiej przede wszystkim surowce mineralne i żywność. W 2014 roku ropa naftowa stanowiła 99% indyjskiego importu z Wenezueli, 80% importu z Meksyku i 55% z Brazylii. W Chile Indie kupiły głównie rudy miedzi (84% indyjskiego importu), a w Argentynie soję (77% importu).

Indie powoli zdobywają rynki latynoamerykańskie. W latach 2009–2014 wyeksportowały więcej dóbr niż Japonia do Urugwaju, Belize i Hondurasu i były ważniejszym niż

Japonia rynkiem zbytu dla Wenezueli, Kolumbii i Argentyny. W 2014 roku Indie miały 2,9% udziału w rynku brazylijskim, 2,1% w kolumbijskim i 2,0% w peruwiańskim.

Ekspansja handlowa Chin i Indii w Ameryce Łacińskiej osłabia pozycję Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej jako głównych partnerów handlowych regionu, przy czym strata znaczenia USA jest większa niż UE. Co prawda USA zwiększają przewagę bezwzględną nad azjatyckimi gigantami w obrotach handlowych z Ameryką Łacińską, ale maleje ich udział w handlu regionu z rozważanymi czterema partnerami. W 2000 roku struktura geograficzna handlu Ameryki Łacińskiej była następująca: 77,0% wymiana towarowa z USA, 20,2% z UE i 2,8% z azjatyckimi gigantami. Natomiast w 2014 roku wymiana z USA wyniosła 59,9%, z UE 18,6%, a z Chinami i Indiami wzrosła do 21,5%¹². Strata znaczenia UE jest większa, jeśli z analizy wyliczy się Meksyk (rys. 7).

Rysunek 7. Udział USA, UE, Chin i Indii w handlu bilateralnym z Ameryką Środkową i Południową w latach 2000–2014 (mld USD, ceny bieżące)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UN Comtrade Database.

Na początku XXI wieku 57,3% wymiany towarowej Ameryki Środkowej i Południowej z czterema partnerami stanowiła wymiana z USA, 37,1% z UE, a 5,6% z Chinami i Indiami. Po czternastu latach udział USA w wymianie z obu Amerykami zmniejszył się do 40,5%, UE do 26,4%, a azjatyckich gigantów wzrósł do 33,1%.

Uwagi końcowe

Od początku XXI wieku obserwuje się szybki wzrost wymiany towarowej między azjatyckimi gigantami i Ameryką Łacińską. Zarówno Chiny, jak Indie rozwijają handel z regionem, by w pierwszej kolejności zapewnić sobie bezpieczeństwo energetyczne i żywnościowe.

¹² Wartość handlu bilateralnego Chin i Indii z Ameryką Łacińską przewyższyła wartość wymiany UE z regionem już w 2012 r.

Należy zauważyć, że wymiana handlowa z Chinami z jednej strony przynosi korzyści krajom Ameryki Łacińskiej, ale z drugiej stanowi zagrożenie dla ich dalszego rozwoju gospodarczego – ekspansja chińskich produktów powoduje wypieranie produktów latynoamerykańskich z lokalnego rynku. Ponadto Chiny stanowią silną konkurencję dla latynoamerykańskich produktów na rynku międzynarodowym. Poza tym kraje Ameryki Łacińskiej w coraz większym stopniu są uzależnione od stanu koniunktury chińskiej gospodarki.

W porównaniu z Chinami, wymiana towarowa Indii z Ameryką Łacińską ma nie tylko znacznie niższy poziom, ale także w mniejszym stopniu zagraża dalszemu rozwojowi regionu. Indie eksportują do Ameryki Łacińskiej głównie komponenty produkcyjne, przyczyniając się w ten sposób do zwiększenia konkurencyjności produktów latynoamerykańskich w świecie, a nie wypierania produkcji rodzimej.

Literatura

- Heine, J., Viswanathan, R. (2011). The Other BRIC in Latin America: India. *Americas Quarterly*, Spring. Pobrano z: www.americasquarterly.org/india-latin-america.
- Łasak, P. (2015). Perspektywy współpracy handlowej Ameryki Łacińskiej z Chinami. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 226, 55–67.
- Nowak, W. (2014). Sino-European Trade Competition in Latin America and the Caribbean. *Chinese Business Review*, 13 (9), 552–561. DOI: 10.17265/1537-1506/2014.09.002.
- Nowak, W. (2015). China's Development Aid Strategies. *Chinese Business Review*, 14 (4), 201–209. DOI: 10.17265/1537-1506/2015.04.004.
- Ross, C. (2013). India, Latin America, and the Caribbean during the Cold War. *Revista Brasileira de Política Internacional*, 56 (2), 23–44. DOI: 10.1590/S0034-73292013000200002.
- UN Comtrade Database. Pobrano z: <http://comtrade.un.org/data> (1.02.2016).
- Yu, L. (2015). China's Strategic Partnership with Latin America: a Fulcrum in China's Rise. *International Affairs*, 91 (5), 1047–1068. DOI: 10.1111/1468-2346.12397.

TRADE EXPANSION OF ASIAN GIANTS IN LATIN AMERICA

Abstract: *Purpose* – Presentation of scale and trends of merchandise trade between China and 21 countries of Latin America and between India and the region in the years 2000–2014.

Design/methodology/approach – Statistical analysis based on UN Comtrade Database.

Findings – Since the beginning of 21st century, an exponential growth of merchandise trade between Asian giants and Latin America has been observed. China has been rapidly increasing its share in Latin American market. In the years 2012–2014, it had trade surplus with the region. The value of India–Latin America trade is significantly lower than China–Latin America, but Indian average growth rate of trade is higher than Chinese. India is mainly a importer of Latin American goods. Both, China and India trade only with the largest economies in the region. Trade expansion of Asian giants undermines the role of the US and EU as major trading partners for Latin America. In the years 2012–2014, trade of China and India with Central and South America surpassed trade of the EU with the region.

Originality/value – Comparison of the scale and dynamics of Sino-Latin and Indo-Latin merchandise trade. Reference of Asian giants' trade with Latin America to trade of the United States, European Union, and Japan with the region.

Keywords: merchandise trade, China, India, emerging economies, Latin America

Cytowanie

- Nowak, W. (2016). Ekspansja handlowa azjatyckich gigantów w Ameryce Łacińskiej. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 3 (81), 201–212. DOI: 10.18276/frfu.2016.81-18.